

Byl Masaryk evropský federalista?

V zásadě ano. Masaryk psal o Evropě jako demokratické organizaci svobodných národů, Panevropské hnutí prakticky podporoval – vést ho ale odmítl.

Otec zakladatel českého státu a evropská federace: zní to jako protimluv jen do chvíle, než si přečtete, co Masaryk skutečně psal a dělal.

Nová Evropa, 1918

Masaryk psal svou Novou Evropu za války, ve vlaku mezi Ruskem a Amerikou, jako program pro kontinent po pádu říší. Střední a východní Evropa se v ní měla přeorganizovat z „dynastických států“ v pásmo svobodných demokratických národů – a ty měly spolupracovat v nadnárodní organizaci. Samostatné Československo pro něj nebylo popřením evropské jednoty, ale jejím předpokladem: nejdříve se národy musejí osvobodit, pak se mohou svobodně spojovat.

Ta posloupnost je klíč k celému Masarykovu evropanství. Nezávislost a integrace pro něj nebyly protiklady, ale dva kroky téže cesty.

Masaryk a hrabě z Poběžovic

Když Richard Coudenhove-Kalergi v roce 1923 vydal manifest Pan-Evropa, našel na Hradě vnímavého posluchače – scházeli se už od roku 1922. Masaryk pro panevropské hnutí udělal víc, než se ví: otevíral jeho zakladateli dveře k evropským státníkům a zařídil mu československé občanství a diplomatický pas, se kterým hrabě objížděl svět a agitoval za sjednocení kontinentu. První masové hnutí za spojenou Evropu tedy jezdilo po světě s československými dokumenty.

Když ale Coudenhove-Kalergi nabídl Masarykovi, aby se stal vůdčí tváří hnutí – „evropským Georgem Washingtonem“ – prezident odmítl. Bylo mu přes sedmdesát; dodal prý, že být mladší, sjednocenou Evropu by podpořil. Vůdcovství přenechal mladším a sám dál pracoval na skromnějším,

bližším cíli: demokratické spolupráci ve střední Evropě.

Federalista s trpělivostí

Byl tedy Masaryk federalista? Programově opatrný, směrem nepochybný. Nikdy nehlásal okamžitě Spojené státy evropské; viděl, kolik nedůvěry mezi národy válka nechala, a stavěl od základů – demokracie doma, spolupráce v regionu, evropská organizace jako horizont. Jeho často připomínané krédo, že státy se udržují těmi ideály, z nichž se zrodily, mělo i evropskou rovinu: Evropa se podle něj udrží jen jako společenství demokracií, ne jako aréna velmocí.

Proč to dnes není jen historie

V české debatě o federaci, kterou v roce 2026 otevřel prezident Pavel, se odpůrci rádi zaštiťují národními zájmy a zakladateli státu. Stojí proto za připomenutím, že zakladatel největší – muž, který českou samostatnost vydupal ze země – považoval evropské sjednocování za přirozené pokračování té samostatnosti, půjčoval mu svou autoritu i diplomatické pasy a odmítl ho vést jen kvůli věku. Kdo dnes říká, že český vlastenec nemůže chtít spojenou Evropu, přel by se o tom s Masarykem.

[Všechny otázky →](#)

ČASTÉ OTÁZKY

Co je Masarykova Nová Evropa?

Kniha Nová Evropa: stanovisko slovanské, kterou Masaryk napsal za první světové války (vyšla 1918). Načrtává poválečnou Evropu jako demokratickou organizaci svobodných národů namísto říší.

Podporoval Masaryk Panevropské hnutí?

Ano, prakticky: s Coudenhove-Kalergim se scházel od roku 1922, otevíral mu dveře k evropským politikům a zařídil mu československé občanství a diplomatický pas.

Proč Masaryk odmítl Panevropu vést?

Když mu Coudenhove-Kalergi nabídl roli evropského George Washingtona, odmítl s odkazem na věk – dodal ale, že být mladší, sjednocenou Evropu by podpořil.

Chtěl Masaryk evropskou federaci hned?

Ne. Byl realista: přednost dávala jeho politika demokrati-
zaci a spolupráci ve střední Evropě, kterou chápal jako krok
k širšímu evropskému uspořádání, ne jako jeho náhradu.

Proč se na Masaryka odkazuje dnešní debata?

Protože zakladatel českého státu viděl samostatnost a ev-
ropskou organizaci jako spojence, ne protiklady. V debatě
o federaci po roce 2026 ho citují zastánci hlubší integrace.

ZDROJE

- T. G. Masaryk, Nová Evropa: stanovisko slovanské (1918)
- Muzeum jižního Plzeňska / nova-evropa.cz: Masaryk a Coudenhove-Kalergi (setkání 1922, občanství, diplomatický pas)
- Palčíková: Koncepce střední Evropy v myšlení Masaryka, Beneše a Coudenhove-Kalergiho (MU)